

ro? Gen. XIV. 13. Davidis cum Achiso, rege Philistorum; I. Sam. XXVII. 2. sequ. et cum Thoi, rege Hemathensium? II. Sam. VIII. 10. Assæ cum Benadado? I. Reg. XV. 18. sequ.

§. CCXV.

Ceterum quum foedera sint conventiones: (§. CCVII.)

Officia consequens est, 112) ut omnia, quæ supra de pactis circa foedera. Ut adeo nihil foederibus debeat esse sanctius, 114)

diximus, etiam circa foedera habeant locum: 113) nihil foedifragorum perfidia detestabilius. 115) Ut tamen, quia nulla societas alienam utilitatem suæ anteponere tenetur, (§. XXIII. 74) nec res publica foederata alteri ex foedere subvenire cogatur, si id ejus rationes non ferant, e. g. si ipso bello prematur, vel alio modo periclitetur: *) nec 116) umquam foederatus ad bellum injustum, pro socio suscipiendum, sit obligatus.

*) Attamen id tum deum justam rationem habet, si verum est periculum, non, si hujusmodi caussa perfidæ tantum obtenditur. Id vero plerumque fieri, tum inter rectores civitatum, tum inter privatos, quotidiana querela est: eamque amicorum cessationem ac tarditatem elegansissima fabula de cassita, avicula, in segete nidulante, representavit Æsopus apud Gell. Noct. Antic. II. 29. qui ideo monet, unicuique in se ipso potissimum præsidium esse debere, non in amicis et sociis, hominibus, inani sæpe opera, philosopha sententia, qui aureos montes plerumque polliciti, vix minima prætent. Quod et Ennius in satyris monuit apud eundem Gellium, ubi hæc ejus servatur sententia:

Huc erit sibi argumentum, semper in promptu situm:

Ne quid exspectes amicos, quod tute agere possit.

§. CCXVI.

Jussum= Hæc de foederibus generatim: quorum nobilissima procul dubio species est pactum, quo bella inter gentes finiuntur, quodque FOEDERIS PACIS nomine venire solet. Quum vero pax sit status reip. ordinarius, ac circa pa- veluti naturalis, bellum status extraordinarius, et præ- cern. ternaturalis: nemo non animadvertis, 117) imperantes

tes et ad conservandam tuendamque pacem, et ad illam 118) si forte rupta sit, quamprimum reformandam teneri: adeoque 119) ferina esse bella, quæ non geruntur propter pacem, quæ una triumphis innumeris potior.

§. CCXVII.

Per FOEDUS PACIS intelligimus conventionem inter gentes, bello mutuo implicitas, qua controversiæ per modum transactionis finiuntur. Ex qua definitione foedus pacis? tet, 120) pacem omnem sua natura esse debere perpetuam, adeoque, 121) si tantum ad certum tempus, quantumvis longum, transigatur, non pacem iniri, sed inducias tantum, *) quia ita nec controversia, quæ gentes illas collisit, finitur, et manet adhuc certandi propositum: qualem statum non ad pacem, sed ad bellum pertinere, jam supra observavimus. (§. CXCI.)

*) Et tamen sæpe hujusmodi induciæ pacis nomen adsumunt, quia interea non solum actus belli, sed et status, plane videtur cessare; perinde ac si hostilem animum plane desuissent belligerantes. Ita Lacedemonios in annos L. Romanos in annos C. pacem fecisse novimus. Justin. Hist. III. 7. Liv. I. 15. Sozom. Hist. Eccles. IX. 4. Recentoria exempla Hispanorum et Lusitanorum, Suecorum et Danorum, Anglorum et Scotorum, Venetorum et Turcarum, qui vix aliter quam ad certum tempus de pace cum Christianis convenient, collegunt Pufendorff. de jure nat. et gent. VIII. 7. 4. et ibi Hertius p. 1242.

§. CCXVIII.

Quum ergo pax coalescat per modum transactionis: (§. CCXVII.) consequens est, 122) ut fiat dato ali- An ei quo, vel retento, vel promisso: nec 123) in pacis obstat conditione requiratur æqualitas: neque adeo 124) alteruter paciscentium jure conqueri possit de læsiōne, nisi quantumvis enormissima: quum plerumque victor vicio conditions qualescumque ferat, et ita natura eveniat, ut hic duriores quasdam conditions admittete, quam plane perire, malit.

*) Dummodo ex ipsis pacis legibus, victimæ has conditio- nes

nus vere admisisse, constet. Si enim per cavillationem calumniosamque interpretationem, aut plane per vim apertam, duriores conditiones, in quas numquam consensi, victo obtruduntur: jure hic, sibi injuriam fieri, conqueritur. Sic insignis cavillator erat Q. Fabius Labeo, qui, quum Antiochus rex dimidiā partem navium Romanis tradere deberet, omnes ejus naves productas medias dissecuit, ut Antiochum tota classe spoliaret. Valer. Max. VII. 3. quām decipiendi artem fortassis a Campanis didicerat, quos ipsos quoque arma, ab hostibus pro parte dimidia tradenda, dissecuisse, memorie prodidit Polyen. Stratagem, VI. 15. Et quis non detestetur apertam vim, qua victis Romanis, quibuscum transegerant tamen, insultabant Galli Senones, quum illis mille pondo auri ex foedere adpendebantibus, hi non modo pondera iugula adferrent, sed et ponderi adderent gladium dicerentque: *victis esse.* Liv. V. 48.

§. CCXIX.

Multo minus ergo 125) paci, paullo durioribus conditionibus initæ, recte opponit exceptio metus. Nec non que enim illi exceptioni umquam locus est, si jus cuius exceptio dam fuit alterum ad dandum aliquid faciendumque coquod gendi. (Lib. I. §. CVIII. 42.) Bellum autem inter gentes æque justum est cogendi medium, ac judicis auctoritas inter ejusdem reipublicæ cives. (§. X. 24.) Neque obstat, bellum injustum alterum gessisse, adeoque vel eo nomine vim injustam adhibuisse videri victorem, victo durissimas conditiones extorquentem. Præterquam enim, quod judicium de justitia belli neuter belligantium sibi jure adrogat, quippe in sua causa judex futurus: remisisse omnino injuriam illam videtur vicitus, dum cum victore transegit, et ad *āvnḡt̄xu*, quæ omnibus hujusmodi fœderibus inseri solet, sese obligavit.*)

*) Et ita facile intelliges, quid reponendum sit Pufendorffio, qui, huic exceptioni locum esse contra Grotium (Lib. II. Cap. XVII. §. XX. et Lib. III. Cap. XIX. §. XI. defendit in *jure nat.* et *gent.* VIII. 2. Aliud enim est, exceptionem quod metus causa paci opponere; aliud, ideo bellum redintegrare, quia pars victrix, sua occassione, vi, aliquid contra pacis leges egerit. Posteriore enim casu justam belli causam

sam nasci, facile largimur: (§. CXVIII. *) prius autem fieri posse negamus. Et haec tamen parum distinxisse videtur Pufendorffius. Immo rem illud ipsum exemplum, quod ibi allegat, satis illustrat. Quarit Polybius Hist. III. 30. an justum fuerit bellum Punicum secundum, quod aduersus Romanos suscepint Carthaginenses? Idque non obscure adfirmat, ex ea ratione, quod Carthaginenses

καὶ τοὺς παῖδες ἡμέραν τὸν σύν ναυτῷ βλάψαντας, occasione invitati, ultum inverit eos, qui per occasionem temporum ipsis nocuerint. Quod perinde est, ac si scripsisset, prodesse Poenisi debuisse exceptionem quod metus causa, quia Romani quondam, iis inter res domi anticipites versantibus, Sardiniam magnamque vim pecuniae extorserint. Sed sane in pacis legibus inter Romanos et Carthaginenses de Sardinia nihil fuerat cautum, ac proinde injuste, et contra pacis leges, eam occupaverant Romani, sola invitante occasione, quod Carthaginensibus domi esset, quod agerent, ceteri ipse fatetur Polybius I. 88. Quare non paci, qua bellum Punicum primum compositum, exceptionem metus opponebant Carthaginenses, sed, pacem illam à Romanis rupram esse, occupata per occasionem Sardinia, conquerebantur.

§. CCXX.

Quærunt Grot. III. 19. 6. et Pufendorffius de *jure nat.* et *gent.* VIII. 2. an et pax, cum civibus rebellibus inita, servanda sit? Id quod contra Boxhornium Inst. polir. I. 14. 19. et Lipsii sententiam recte adfirmant. Quum enim pax coalescat per modum transactionis, bus ser- (§. CCXVII.) is vero, qui cum eo, à quo læsus est, vanda transigit, remisisse illi injuriam, censeatur: sequitur sane, 126) ut et imperantes his hominibus immorigeris gratiam fecerint delicti, adeoque 127) pax illa, nisi ex nova causa, salva justitia, rescindi non possit, præterquam, 128) si illa, ob insignem rebellium dolum, vel statum principis, cum illis paciscentis, ab initio non constiterit.*)

*) Ita quum anno MCCCCCLXXXVIII. Brugenses Maximilianum I. Regem, ad se in urbem invitatum, inaudita pene perfidia, cepissent, et ad pactionem satis turpem adegissent: tantum abest, ut illa postea rata esse videretur Friderico Imp. ut Machliniæ in procerum conventu decerne-

retur, Maximilium promissis illis non teneri Jo. Joach. Muller. Richs tags-Theatr. in Maximil. I. Act. I. Cap. VII. Et sane quum dolo malo injustissima vi principem in captivitatem redigissent cives, eumque non prius dimitterent, quam omnia ex eorum sententia promisisset: promissum hoc vi injustissima extortum fuit, adeoque obligare illum non magis potuit, quam quod nobis latro aliquis extorquet.

§. CCXXI.

Ceterum, quemadmodum aliorum foederum; (§. Obliga- CCXV. 13.) 129) ita et pacis leges summa religione tum servandas, ac proinde 130) et tempus, intra quod il- pacis- las impletum iri, promissum est, stricte interpretan- centium, dum, et 131) ne moram quidem purgare licere, faci- tum me- le pater. Vid. Grot. III. 20. 25. Sed et id nemo non in- diato- rum et telligit, 132) MEDIATORES, qui officium conciliandæ in- sponso- ter belligerentes pacis in se suscepserunt, et SPONSO- rum, qui veluti pro paciscentibus spoponderunt, ex pacto obligari paciscentibus, *) siquidem, dum illi in se receperunt id officium, etiam ad id, quod exigit hoc officium, sese obstrinxisse censentur. Ex quo porro colligimus, 133) mediatorum esse, non uni parti fa- vere præ altera, sed 134) utriusque caussam sine amo- re vel odio expendere, 135) et qua quævis, atque utilissima utrique suadere: 136) sponsorum vero, da- re operam, ut pacis legibus ex utraque parte satis- fiat, et 137) illi parti, quæ contra illas læditur, ope- ac consilio, quin et copiis missis, subvenire.

*) Idem dicendum de OBSIDIBUS, id est, personis, pro fide paciscentis reipublicæ veluti oppignoratis, sive ultrò et sua voluntate accesserint, sive ab eo, qui imperium habet, dati sint. Grot. de jure bell. et pac. III. 4. 14. Priore enim casu ex suo consensu obligantur s' posteriorē ex conventione inter imperantem suum, et alterum, quocum pax coaluit, inita. Hinc vero colligimus, 1) non esse obsidum fugere, nec 2) reipublica, obsides veluti postli- minio recipere. Unde Cloelia obside fugiente, recte pos- cebat Porsena, ut obses dedatur, si non dedita fuerit, pro rupto se foedus habiturum, interminatus. Recte etiam Romanii hoc pignus pacis ex foedere restituerunt. Liv. II. 23, 30.) Obsides non esse pro servis aut bello captis ha- ben-

bendos, adeoque 4) nec bona mortuorum, tamquam in- testabilium, fisco posse vindicari, quamvis duro illo ac aspero jure uterentur Romani. I. 31. D. de jure fisci. 5) Eorum obligationem cum persona extingui, ac proinde uno obsidum mortuo, pro altero tantum 6) deberi. 6) Pace rupta, obsides in vinculis haberi, libertateque et bonis spoliari posse, quamvis durius sit, eosdem occidere, si pax, sine eorum culpa, rupta sit. Sed de his plura Gro- gius de jure belli et pac. III. 20. 52. sequi. Pufend. de jure nat- gent. VIII. 8. 6. Schilter, opusculo singulari de jure obsidum.

§. CCXXII.

Quum imperantibus competit jus pangendi foedera? Jus mit- et pacem cum hostibus redintegrandi, (§. CXXXVII. tendi le- 39. 42.) id vero sine internunciis fieri non possit: con- gatos, eo- sequens est, 138) ut iisdem competere debeat JUS MIT- rumque TENDI LEGATOS. Et quum is, qui legatos alterius reci- sancti- pit, eo ipso illis liberum accessum redditumque promit- monia. tere merito censeatur: (Lib. I. §. CCCXCI. 10.) conse- quens est, 139) ut legati et apud hostes debeant esse sacrosancti, et non modo 140) jurisdictione ejus, ad quem missi sunt, exempti, qua de re egregia sunt, quæ commentatur est V. A. Corn. van Bynkersh. libello exi- mio, de foro legatorum, verum etiam 141) facultate prædicti, ea omnia loquendi, scribendi, agendique, quæ res publica loqui, scribere, agere jussit, dumne 142) *N.* hostilem animum adversus principem vel rem publicam, ad quam venerunt, ostendat. *)

*) Hujus hostilis animi si luculenta argumenta existent, nec princeps vel res publica legatum admittere cogitur, et finibus excedere eum jure meritoque jubet, quod et tunc fieri solet, quando, rupto foedere, bellum cum iis, qui illum miserunt, exardescit. Neque enim tenemur hostem intra fines, et veluti domum nostram, recipere, adeoque nec ejus ministrum vel mandatarium.

§. CCXXIII.

Reliqua, quæ de legatis dici poterant, et prolixis- Varii se traduntur à Marselario, Vicquefortio, et aliis, aut gentium Ppp 2 ex amiq

mores circa legatos. ex paucis his principiis fluunt, aut ad mores potius gentium, quam juris gentium præcepta, pertinent. Quælia sunt, quæ de legatorum jurisdictione in familiam suam, de eorumdem sacris domesticis, immunitate, ædibus, earumque jure asyli, itemque de solemnis eorum receptione et dimissione, de salutationibus eorum, ipsisque variis eorum ordinibus, honorum titulis, similibusque quæstionibus, disputantur: nec non quod vulgo in mores ivit, ut tempore belli inviolabilitate gaudeant tubicines et tympanotribæ, quemadmodum apud Græcos, *μάρτυς*, quorum jam apud ipsum Homerum *Odyss. v. 59. et 12. et 7. v. 244. et Iliad. Libro decimo v. 14. et 178.* sæpius fit mentio. Sed iis nos quidem hic jam immorari nolumus.

C A P U T X.

De Officiis Civium.

§. CCXXIV.

Officia civium vel generalia vel specialia. Quid juris summo imperanti tum in republica, tum extra illam, competit, pluribus hactenus diximus. De CIVIUM OFFICIIS nobis eo brevioribus esse licebit: quo facilius illa ex ipsis imperantium iuribus, tamquam correlata illorum, (Lib. I. §. VII.) derivantur. Nimirum quum cives, vel tamquam cives, vel prout aliquæ partes, reipublicæ illis creditæ sunt, considerari possint: 1) eorum OFFICIA vel GENERALIA sunt, vel SPECIALIA, quorum illa ex communi obligatione, qua summo imperio obstricti sunt, hæc ex peculiari, quo in republica funguntur, munere proprio alveo fluunt.

§. CCXXV.

Officia generalia debentur vel ipsi reipublicæ, vel ejus rectoribus, vel reliquis, quibuscum in societate vivunt, *civibus*. Quum enim tota RESPUBLICA sit societas, erga unusquisque vero socius obligatus sit ad actiones suas rempunctum communis societatis fini attemperandas: (§. XXII. 65.) blicam. sequitur, 2) ut civis securitate ac salute publica nihil prius,

prins, nihilque antiquius habere, et 3) nec vitam, nec opes ea cariores habere, *) sed 4) ejus commodis, quævis justa honestaque ratione, studere debeat.

*) Est hæc illa obligatio erga patriam, quam eo usque produxerunt veteres, ut eam omnes omnium caritates complecti, neminemque pro ea mortem oppetere dubitare debere, tradant. Cic. de officiis I. 7. III. 23. Nam notum est πολεμογόνον illud: Dulce esse, pro patria mori. Quod exagunt Jo. Clericus Art. crit. II. 2. §. 16. nescire ait homines, quid per vocabulum istud patriæ intelligent. Reipsa enim, inquit, quid erat patria Atheniensi aut Romano? Si solum intelligas, Italia et Attica; pro quibus cur pulcrum sit mori, nulla ratio est, potius quam pro Africa, aut pro Asia. Non magis enim ad te pertinet gleba, in qua natus sis, quem alia quevis, in qua comode vitam degore queas: stultumque adeo est, mori pro agello in occasum, aut in septentriones spectante, potius, quam vivas, in alio, qui magis ad orientem solem, aut ad meridiem vergat. Si homines malis: que fuerunt res publicæ Atheniensis et Romana, præter societas latronum, si eas probe introspiciamus? Itaque qui pro iis moriebatur, latro erat, qui pro latronum globo vilem animam profundebat. At inania hæc sunt, et de quibus vere dicas:

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Patriam enim nec agellus constituit, ad orientem vel occidentem situs, nec coetus hominum, qua hominum, cui plures inesse possunt latrones, nebulones, et stolidi: sed ipsa illa societas civilis, à cuius salute nostra omnium salus pendet. Unde satius omnino est, salva republica mori, quam ruptum videre illud societatis vinculum, quo solo vita, libertas, dignitas, et fortunæ continetur. Sane Jeremias, propheta, aliter philosophatur, quam Jo. Clericus. Utilitati, inquit, studete illius civitatis, in quam ego Deus vos abduci passus sum, et orate pro ea ad Iehovam. Si enim illi bene est, et vobis bene erit. Jerem. XXIX. 7. Nonne et hi captivi reponere potuissent, an studeamus nos utilitati agri illius potius, quam alterius cuiusvis? An oremus pro tot latronibus, idolatis, impuris, lascivis, quibus civitas illa Babylonica differta est? Sed non eos jubet Deus studere utilitati agri Babylonici, nec hominum, illum colentium, sed reipublicæ, qua salva, et ipsi salvi futuri sint.

§. CCXXVI.